

**IV. osnovna šola Celje
Klub mladih raziskovalcev Heureka**

**OKAMENELA FAVNA:
živalski liki v kiparskem
okrasju Celja**

Avtorja:
Špela OCVIRK, 8.a
Luka DOBRINIČ, 8.a

Mentorica:
Melita BROZ, prof. ang. in zgo.

**Mestna občina Celje, Mladi za Celje
Celje, 2008**

POVZETEK

Raziskovalna naloga Okamenela favna se ukvarja z odkrivanjem živalskih likov v kiparskem okrasju celjskih ulic in trgov. Ugotavljala sva, iz katerih umetnostno-zgodovinskih obdobj so posamezne stvaritve, s kakšnim namenom so bile izdelane, katere živali so bile upodobljene in kakšna je njihova simbolika v svetovni umetnosti, tradiciji in mitologiji. Nastal je neke vrste katalog kipov in reliefov z živalsko motiviko.

Odkrila sva 36 živalskih likov, pripadajočih 14 različnim vrstam, izmed katerih sta 2 fantazijsko-mitološki. Največ, skoraj petina, je levov, presenetljivo drugo mesto zasedajo delfini, sledijo pa spet bolj pričakovani kače, psi in orli. Fantazijski živali sta zmaj in grifon.

Stvaritve segajo po svojem izvoru v umetnostna obdobja od antike do 20. stoletja. Približno četrtnina je rimskih, v 20. stoletje pa sodita le dve; skoraj polovica je srednjeveških in baročnih, četrtnina pa jih je iz 19. stoletja.

Naloga je opremljena z obilico slikovnega gradiva posnetega na terenu, s pripadajočimi podatki najdenimi v literaturi.

KAZALO

1. UVOD	4
2. TEORETIČNO OZADJE	5
2.1 KIPARSKO OKRASJE MESTA	5
2.2 ŽIVALI V ZGODOVINI UMETNOSTI	6
3. HIPOTEZE	7
4. METODE DELA	8
5. REZULTATI RAZISKAVE	9
5.1 LEV	10
5.2 DELFIN	14
5.3 KAČA	17
5.4 PES	20
5.5 OREL	22
5.6 RIBA	24
5.7 GOLOB	26
5.8 KONJ	28
5.9 ZMAJ	30
5.10 GRIFON	32
5.11 ZAJEC	34
5.12 GOS	35
5.13 KOZOROG	36
5.14 BIK	37
6. ZAKLJUČEK	38
7. SEZNAM SLIK	41
8. VIRI IN LITERATURA	43

1. UVOD

Nekoč davno, še v začetkih svojega obstoja, smo bili ljudje del narave in s tem tudi del živalskega sveta – enostavno smo se znašli nekje na prehranjevalni lestvici ter se trudili preživeti po svojih najboljših močeh. In očitno smo bili uspešni, saj smo v nekem trenutku izstopili iz narave in ji "zavladali". Vendar pa so živali ostale del naših življenj, najprej kot plen, potem kot živina, še kasneje kot pomočniki ter na koncu kot ljubljenci. Ko smo začeli živeti v mestih, so nam živali sledile, spet v različnih vlogah: od golazni do najboljših prijateljev.

Umetnost naj bi bila tista sposobnost in dejavnost, ki loči človeka od živali. Ker pa so bile živali vedno del našega bivanja, so seveda postale eden glavnih motivov oz. likov našega vizualnega ustvarjanja. Tudi tu igrajo različne vloge: lahko so le del prizora iz divje narave, lahko pa predstavljajo simbol nekih naših globljih in bolj skritih občutij, kot so alegorije. Od samih začetkov pa so bile tudi del najrazličnejših religij sveta.

Celjani smo meščani in kot taki se moramo ves čas zavedati, kaj mestno življenje ponuja, odkrivati njegove zaklade ter jih predstavljati širše. Mestno življenje naj bi ponujalo nekaj več kot le golo preživetje, zato so tudi mestne stavbe več kot le gola prebivališča in poslovni prostori. Imajo tudi estetsko nalogo – biti morajo uporabne in lepe. Zato ljudje krasimo mesta, v katerih živimo. To storimo z dodatnimi spomeniki ali pa postane okrasje del same stavbe, kot so npr. portali, štukature, niše ... In tako spet pridemo k umetnosti.

Ta raziskovalna naloga se ukvarja z zlitjem vseh treh, v prejšnjih odstavkih omenjenih tem: urbanim življenjem, umetnostjo in živalmi. Preprosto povedano, zanimalo naju je, ali najdemo živali kot motive oz. like v mestnem okrasju, kipih, reliefih in podobnem. Osredotočila sva se torej na plastični del likovne umetnosti, tisti, ki je tudi najbolj obstojen in najlažje kljubuje zobu časa, medtem ko je izpostavljen vremenskim pogojem ter človeški dejavnosti.

Zakaj ravno živali? Čeprav izrazito človeški način bivanja je mesto vseeno polno živali, tako hišnih ljubljencev (tistih s toplim domom kot zavrženih in potepuških) kot divjih oz. neudomačenih (npr. ptice). Vse te sestavljajo mestno favno. Mesto pa ima tudi svojo "okamenelo favno", tisto, ki je nastala kot del umetniškega ustvarjanja, ki naj bo mestu v okras. In le-to raziskuje ta naloga.

2. TEORETIČNO OZADJE

2.1 KIPARSKO OKRASJE MESTA

Ljudje so svoja bivališča od nekdaj okraševali, še posebej pa prebivalci mest. Največkrat so to storili ravno s kiparskim okrasjem. Tovrstno okrasje najdemo tako na bivalnih zgradbah kot na javnih, posvetnih in verskih. Tudi trgi, kot osrednji prostori srečevanja mestnih prebivalcev, so vedno opremljeni s kakšnim kipom ali fontano.

Naloga teh stvaritev ni vedno samo krasiti temveč tudi pokazati, da so nekatere stavbe pomembnejše od drugih ali pa vsaj, da so njihovi lastniki premožnejši in s tem najbrž tudi pomembnejši člani družbe. Naročila dela kakšnega kiparskega umetnika ali vsaj zelo spretnega mojstra kamnoseka si namreč ni mogel privoščiti kdorkoli. Tudi sama oblast, tako mestna kot širša, je s tem najbrž želela kaj sporočiti meščanom, od časa Rimljanov pa do danes.

Kiparsko okrasje mesta delimo na dve vrsti:

- arhitekturno plastiko, ki je vedno del stavbe, na kateri se nahaja, in ima poleg krasilne lahko tudi arhitekturno funkcijo, npr. stebri, portali ... Tudi reliefni grbi so postali del pročelij imenitnih plemiških bivališč;
- spomeniško plastiko, ki ima ponavadi nalogo obeležiti ali ovekovečiti kakšen pomemben dogodek, osebnost ... Tukaj ponavadi govorimo o spomenikih, znamenjih, fontanah.

Vsaka umetnost, kiparska seveda ni nobena izjema, se spreminja s tekom časa. Pri kiparskem okrasju mesta se spremembe prilagajajo predvsem dvema razlogoma:

- skozi čas se spreminja okus oz. slog umetniškega ustvarjanja, določene značilnosti so v določenem času bolj priljubljene oz. "moderne"; tako govorimo o različnih umetniških obdobjih, ki sledijo zgodovinskim dobam, samo da jih je več, saj se očitno človeški okus spreminja dosti hitreje kot tehnološki in politični razvoj;
- čas pa postavlja na prestole in meče z njih tudi najrazličnejše oblastnike. Oblast se je od nekdaj trudila spraviti umetnost v svojo službo in v določeni meri ji je to tudi vedno uspevalo. Vsak novi oblastnik je odstranil z mestnih ulic kaj predhodnikovega ter dodal kaj svojega.

Vsem tem tokovom sledi tudi Celje. Tukaj najdemo mestne ulice, trge in pročelja okrašene z vsemi zgoraj naštetimi kategorijami: tako arhitekturno kot spomeniško plastiko, tako različne umetnostno-zgodovinske sloge kot sledove različnih oblastnikov. Celje je starodavno mesto, ki je preživelo veliko sprememb in vsaka je pustila svoje sledove.

2.2 ŽIVALI V ZGODOVINI UMETNOSTI

Antična umetnost je polna podob in simbolov iz živalskega sveta. Stari Grki so imeli simbolični pomen živali za nekaj samo po sebi umevnega. Tako najdemo živalsko simboliko v številnih izdelkih likovne umetnosti ter v najrazličnejših zapisih kot tudi v njihovih šegah in navadah. Kot ostale značilnosti grške umetnosti so tudi to prevzeli Rimljani, ki pa so na naših tleh pustili veliko ostankov svojega ustvarjanja.

Srednjemu veku vlada krščanstvo. Notranjščina in zunanost številnih cerkva sta okrašeni z mnogimi živalskimi liki. Najrazličnejše živali pa najdemo tudi kot okrasje rokopisov. Priljubljene so bile tudi kot prispodobe v srednjeveški dvorni poeziji (trubadurji).

Renesansa je združila in osvežila umetniške pridobitve tako antike kot srednjega veka in živalski liki seveda niso nobena izjema. V kiparski in likovni umetnosti so živali večinoma dodatek k človeškim figuram. Ta moda se je ohranila vse do 19. stoletja v obdobju romantike. Seveda pa živalske podobe najdemo tudi v delih sodobnih umetnikov, kjer pa njihova simbolika dobiva najrazličnejše nove pomene.

- Aleš Stopar, Kiparstvo in kiparski okras celjskih ulic in trgov. Turistično društvo Celje, Celje 1996. Str. 8, 9.
- Tine Germ, Simbolika živali. Modrijan, Ljubljana 2006. Str. 7 - 16.

3. HIPOTEZE

1. Vse upodobitve živalskih likov v okrasju mestnih ulic bova našla le v mestnem središču.
2. Upodobljenih bo več resničnih živali kot fantazijskih.
3. Največ upodobitev živali bo iz rimskega obdobja.
4. Med okrasjem bo več kipov kot reliefov.
5. Več kiparskega okrasja bo na javnih spomenikih oziroma na javnih stavbah (tudi če so bile izvirno narejene za zasebne namene npr. nagrobnik na cerkvi) kot na zasebnih stavbah.
6. Več živalskih likov bomo našli na posvetnih stavbah kot na cerkvah.

4. METODE DELA

Fotografiranje je potekalo v dveh dnevih. Prvič sva se lotila fotografiranja v mestnem jedru, ker sva domnevala, da bova vse svoje živalske motive našla prav tam. To je potekalo 12.10.2007. Drugič sva se lotila fotografiranja 7.2.2008. Tega dne sva dopolnila svojo zbirko fotografij še z motivi, za katere sva v teku raziskave ugotovila, da se nahajajo tudi izven mestnega jedra. Za fotografiranje sva uporabila digitalni fotoaparat Hewlett-Packard Photosmart 945, 5 MIO pix, 8-kratni optični zoom.

Razgovori: največ informacij so nama nudili v Študijski knjižnici Celje in Pokrajinskem muzeju. V Študijski knjižnici naju je prijazno sprejel g. Srečko Maček z domoznanskega oddelka. Posodil nama je knjigo o heraldiki v angleškem jeziku, ki drugače ni namenjena zunanji izposoji. Razgovor je potekal 7.2.2008. V Pokrajinskem muzeju sva se pogovarjala z g. Alešem Stoparjem. Najprej je pogledal in pokomentiral gradivo, ki sva ga uspela napisati do takrat. Nudil nama je informacije o rimskih spolijah. Razgovor je potekal 15.1.2008. Telefonirala sva tudi na sedež Celjske škofije, kjer pa se nama ni nihče oglasil. V Celjskem arhivu naju je gospa po telefonu neprijazno odslovila, da se oni s tem ne ukvarjajo in da teh podatkov nimajo. Na Zavodu za varstvo kulturne dediščine so nama načeloma bili pripravljeni pomagati, vendar se časovno nismo uspeli uskladiti. Sestala sva se še z direktorjem Osrednje knjižnice Celje, g. Brankom Goropevškom. Pregledal je osnutek najine raziskovalne naloge ter nama uredil sestanek na domoznanskem oddelku. Želel nama je pomagati tudi pri kontaktiranjem z Narodno in univerzitetno knjižnico, kjer pa niso imeli za naju uporabnega gradiva. Razgovor je potekal 31.1.2008.

Po zbranem materialu sva se lotila pisanja raziskovalne naloge. Najprej sva oštevilčila in opisala fotografije. V pomoč so nama bili pridobljeni podatki, ki sva jih dobili pri prej omenjenih osebah in v literaturi. Vse zbrane podatke sva zbrala skupaj in jih strnila. Za pisanje naloge sva uporabila program Microsoft Word, za urejanje fotografij pa sva uporabljala Photo Editor.

Nato sva dala nalogo v slovnični pregled, jo natisnila ter poskrbela za vezavo.

5. REZULTATI RAZISKAVE

Na naslednjih straneh se boste seznanili z vsem, kar sva uspela ugotoviti v najini raziskavi o živalskih likih v okrasju celjskih ulic. Vse informacije, ki sva jih pridobila na načine opisane v metodah dela, sva strnila v logično celoto ter ustvarila neke vrste katalog živalskih likov.

V sami raziskavi sva upoštevala tiste plastike, ki so vidne z mestnih ulic oz. trgov, zato sva namenoma izpustila tiste, ki jih najdemo na dvoriščih ali v vežah. Naj omeniva tri primere:

- lev, ki je polovično izklesan iz kamna na vogalu stavbe župnišča sv. Danijela (domnevava, da je rimski), se nahaja na dvorišču župnišča. Ker je ves obložen s koriti z rožami – kar se nama ne zdi prav – ga je praktično tudi nemogoče fotografirati;
- panter na tako imenovani Hrenovi plošči v veži stavbe na Slomškovem trgu 11 iz leta 1598;
- več živali, med drugim ptici, psa v lovu na zajca ter še nekaj nerazpoznavnih, najdemo na rimskem nagrobniku na dvorišču Narodnega doma.

Eno od živali sva izpustila namenoma, saj se nama je zdelo, da je njen lik bolj ornament, kot pa predstavitev dejanskega živalskega lika; gre za školjko, katere lupina krasi številne niše in štukature na pročeljih meščanskih hiš.

Svoje ugotovitve sva razvrstila po živalih, in sicer najprej tisto, ki se pojavi največkrat, do tistih, ki jih najdemo samo v enem primerku. Tako je vsak lik predstavljen s fotografijo ter podatki najdenimi na licu mesta in v literaturi. Kjer gre za detajl nekega spomenika, npr. je živalski lik le delček večje kompozicije, je predstavljen z dvema fotografijama, najprej detajl, nato celoten spomenik, kjer ga najdemo. Vsaka predstavitev živali je zaključena še z opisom njene simbolike v umetnosti.

5.1 LEV

Slika 1. Rimski lev na vhodu v župnišče.

Marmornati kip ležečega leva je rimski. Nahaja se na vhodu v župnišče sv. Danijela na Slomškovem trgu 2, dvignjen nad tlemi. Ker se levi pojavijo kot lik v eni izmed svetopisemskih zgodb o preroku Danijelu ter jih najdemo tudi upodobljene na vitražu nad glavnim cerkvenim oltarjem, domnevava, da je to razlog, da so tega leva postavili prav na to mesto.

Slika 2. Levja šapa na srednjeveškem nagrobniku.

Slika 3. Celoten nagrobnik z levjo šapo na desni strani.

To živalsko šapo najdemo na enem izmed srednjeveških nagrobnikov, vzidanih v severno steno cerkve sv. Danijela. Oblika šape spominja bolj na veliko mačko kot na npr. medveda, zato domnevava, da je levja, lahko pa bi bil tudi panter, ki je pogost na grbih. Možno je, da gre še pri kakšnem primeru, ki ga tu navajava kot leva, v resnici za panterja, vendar so nekateri liki že tako načeti, da tega nisva uspela razpoznati. Ta šapa se nahaja na grbu na desni strani nagrobnika, ki ga boste še srečali na prihodnjih straneh, saj tudi na levem grbu najdemo žival.

Slika 4. Poznobaročni lev na hišnem vogalu.

Ta marmornati lev je poznobaročni, saj je opremljen z letnico 1714. Najdemo ga na vogalu hiše na Gosposki 1.

Slika 5. Detajl z grba na pročelju Stare grofije.

Slika 6. Grb na pročelju stare grofije.

Grb, ki ga najdemo na pročelju (zunanje stopnišče) Stare grofije na Muzejskem trgu 1, vsebuje dve živali, zato se bo še pojavil. Razdeljen je na štiri dele, levo spodaj najdemo leva (ali panterja). Relief je izdelan iz peščenjaka, gre pa za grb grofov Thurn-Valsassina, ki so bili lastniki stavbe, kjer je danes Pokrajinski muzej, od leta 1580 do 1879. Sama stavba je zgrajena v poznorenesančnem, opremljena pa v baročnem slogu. Stopnišče je bilo prizidano v obdobju baroka (med leti 1650-80) zato je iz tega obdobja najbrž tudi grb.

Slika 7. Detajl štukature na Stanetovi ulici.

Slika 8. Štukatura na Stanetovi ulici.

Levji lik, ki ga vidimo tukaj, je del štukature, ki krasi zelo lepo, čeprav majhno hišo na Stanetovi ulici 3. Je bele barve in izrazito odstopa od opečnatega pročelja. Okoli levje glave najdemo tudi neke sadeže, morda jabolka. V literaturi ga nisva zasledila, po občutku pa bi ga označila za baročnega, čeprav je bil najbrž izdelan v kasnejšem obdobju, vendar pa v tem slogu.

Slika 9. Štukatura na Muzejskem trgu.

To štukaturo z levjo glavo sva našla na pročelju hiše na Muzejskem trgu 4.

Slika 10. Detajl na vratih Marijine cerkve.

Slika 11. Glavna vrata v Marijino cerkev.

Dve levji glavi krasita glavna vrata v Marijino cerkev na Prešernovem trgu, vsaka svoje krilo vrat. Cerkev sama je zelo stara, že iz leta 1310, vendar je doživela številne prezidave ter popravila, še posebej po eksploziji plina v sedemdesetih letih 20. stoletja. Desna vrata so iz časa neoromanske prezidave v letih 1858-1880, za ta "levja" vrata pa podatka nisva našla. Čeprav lahko tukaj govoriva o plastiki z živalskim likom, pa to strogo gledano ne gre za "okamenelo" favno, saj sta leva lesena.

SIMBOLIKA LEVA

Lev je kralj živali. Simbolizira moč, pogum, plemenitost in vladarsko dostojanstvo. Pripisujemo mu tudi modrost, preudarnost, pravičnost, stanovitnost in usmiljenost. Zaradi teh lastnosti ga velikokrat najdemo v grbih. Ob prevladujoči pozitivni simboliki ima lev v krščanstvu včasih celo nasproten simbolni pomen in predstavlja peklenške sile ali samega hudiča.

Lev je simbol Afrike, zato ga povezujejo s soncem.

- Aleš Stopar, Kiparstvo in kiparski okras celjskih ulic in trgov. Turistično društvo Celje, Celje 1996. Str. 12, 23, 36, 33, 34.
- Tine Germ, Simbolika živali. Modrijan, Ljubljana 2006. Str. 113 - 116.
- Arthur Charles Fox-Davies, The art of heraldry. Bloomsbury Books, London 1986. Str. 121 - 134.
- Sveto pismo stare in nove zaveze. Svetopisemsko društvo Slovenije, Ljubljana 2006. Dan 6, 17 - 25.

5.2 DELFIN

Slika 12. Detajl s plošče na Vodnem stolpu.

Slika 13. Rimski nagrobnik na Vodnem stolpu.

Dva delfina najdemo na rimskem nagrobniku, vzidanem v Vodni stolp na Razlagovi ulici. Delfina sta nad timpanonom nagrobnika, okvir napisa pa je rastlinsko okrašen. V samem timpanonu najdemo tudi dve ptici, zato bo ta nagrobnik v nalogi še omenjen.

Slika 14. Detajl rimske spolije na cerkvi sv. Danijela.

Slika 15. Rimska spolija na cerkvi sv. Danijela.

Na rimski plošči oz. spoliji, vzidani v severno steno cerkve sv. Danijela, sta izklesana reliefa delfina in grifa ali grifona (o njem več kasneje).

Slika 16. Rimski spomenik pri Leonardu.

Ko so začeli kopati za temelje stavbe na Gosposki 10, kjer je zdaj papirnica Leonardo, takrat pa trgovina Slovenijales, so našli ta rimski kvader, okrašen z reliefom navzdol obrnjenega delfina. Spomenik zdaj stoji v pasaži stavbe.

Slika 17. Detajl s plošče na cerkvi sv. Maksimilijana.

Slika 18. Rimski nagrobnik na cerkvi sv. Maksimilijana.

Slika 19. Delfina na plošči na cerkvi sv. Maksimilijana.

Slika 20. Rimska plošča na cerkvi sv. Maksimilijana.

Zgornji delfin je obrnjen na hrbet ter krasi prostor na timpanonom rimskega nagrobnika, poljubljajoča se delfina pa najdemo v spodnji tretjini drugega nagrobnika, prav tako rimskega. Oba sta vzidana v pročelje cerkve sv. Maksimilijana na začetku Mariborske ceste.

SIMBOLIKA DELFINA

Med nenavadnimi značilnostmi delfinov antični naravoslovci omenjajo spoštljiv odnos do smrti. Kadar delfin pogine, ga tovariši prinesejo na obalo v upanju, da bi ga ljudje dostojno pokopali. Grki in Rimljani so delfine občudovali zaradi njihovih dobrih lastnosti: bistrosti, razumnosti in učljivosti. Številni so zapisi o delfinih, ki so pomagali mornarjem v stiski. Odisej naj bi izbral za svoj znak delfina iz hvaležnosti, ker mu je rešil edinega sina. Zanimanje za delfine je z nastopom krščanstva močno upadlo. Glavni razlog je v tem, da delfin v Svetem pismu ni niti enkrat omenjen. Pravi pomen delfina, ki se pojavlja na spomenikih starokrščanske umetnosti, je težko z zanesljivostjo določiti. Velikokrat se zdi, da imajo izključno okrasno vlogo. Včasih jih lahko razumemo kot simbol Kristusa, spet drugič utegnejo ponazarjati krščanske duše ali dobre vernike, ki hitijo svojemu cilju naproti. Zaradi bujne domišljije umetnikov je delfin v srednjem veku postal eden od simbolov vstajenja.

Vsi delfini, ki sva jih v Celju našla midva, so rimski.

- Aleš Stopar, Kiparstvo in kiparski okras celjskih ulic in trgov. Turistično društvo Celje, Celje 1996. Str. 27, 33, 12, 61.
- Tine Germ, Simbolika živali. Modrijan, Ljubljana 2006. Str. 33.
- Arthur Charles Fox-Davies, The art of heraldry. Bloomsbury Books, London 1986. Str. 184.

5.3 KAČA

Slika 21. Detajl kače na Marijinem znamenju.

Slika 22. Marijino znamenje na Glavnem trgu.

Marijino ali Kužno znamenje na Glavnem trgu so postavili celjski meščani leta 1788 kot zahvalo za rešitev mesta pred boleznijo. Na tem mestu je prej stal mestni pranger. Podstavek kipa je opremljen z napisi v latinskem, nemškem in slovenskem jeziku, ki so iz 19. stoletja. Na njem najdemo tri svetniške figure: sv. Jožefa, sv. Florjana ter sv. Roka (ki ga bomo srečali še enkrat), priprošnjike zoper vojno, požar in kugo. Na osrednjem visokem stebru stoji Marija na globusu in s peto razbija glavo kači (prizor iz Svetega pisma, Razodetja).

Slika 23. Detajl kače na Eskulapovem medaljonu.

Slika 24. Eskulapov medaljon na vogalu Prešernove ulice.

Slika 25. Detajl kače s Higijinega medaljona.

Slika 26. Higijin medaljon na vogalu Prešernove ulice.

Stavba, na kateri najdemo medaljona z rimskima bogovoma Eskulapom (bog zdravilstva) in Higio (boginja čistoče), stoji na vogalu Glavnega trga in Prešernove ulice, zato vsak lik gleda v drugo smer. Danes najdemo v tej hiši turistično agencijo Kompas ter Zavod za varstvo kulturne dediščine Celje, nekoč, od leta 1670, pa je bila tukaj prva celjska lekarna (pri Orlu); to tudi predstavljata obe božanstvi. Na obeh medaljonih najdemo kačo, ta žival še vedno opremlja znamenja lekarn in zdravstvenih domov.

Slika 27. Detajl z znamenja na Vrunčevi ulici.

Slika 28. Marijino znamenje na Vrunčevi ulici.

Tukaj vidimo kačo v enaki vlogi kot na znamenju na Glavnem trgu. Gre za Arkovo kapelo na Vrunčevi ulici, kip je iz srede 18. stoletja, torej baročen.

SIMBOLIKA KAČE

Simbolizira prerod, večno življenje, plodnost, rodnost, ostroumnost ali pa predstavlja sile zla: prekletstvo, greh, smrt in pogubo. Njena simbolika je neločljivo povezana s simboli zmaja. Nikoli niso delali razlik med njima, saj oba v Svetem pismu predstavljajo kot Satana. V krščanski ikonografiji krepko prevladujejo negativne simbolne vsebine. Čeprav se zdi nenavadno, je kača celo eden od simbolov Kristusa in nebeškega zveličanja. Takšen pomen izhaja iz svetopisemskega motiva bronaste kače, ki jo je dal Mojzes obesiti na visok drog sredi pustinje. Bog se je namreč razjezil nad Izraelovimi sinovi, ki so na poti iz Egipta v obljubljeni deželi dvomili o njem in se pritoževali čezenj. Poslal je nadnje strupene kače, ki so zasejale smrt, strah in grozo. Kača je bila sveta žival Atene, posvečena je bila tudi Apolonu, bogu zdravilstva. Asklepijeva palica, okrog katere se ovija kača, je še danes simbol medicine in lekarništva. Kača se je uveljavila kot znamenje zdravilstva iz dveh razlogov: prvič zaradi svoje sposobnosti, da se pomlajuje, ko menja kožo, in si tako podaljša življenje, drugič pa zato, ker so iz kačjega strupa v antiki izdelovali zdravilne protistrupe. Kača, ki ovija zemljo, medtem ko ji Devica s peto tre glavo, se pojavi na dveh mestih v Svetem pismu: v Genezi pri izgonu iz Raja ter v Razodetju. Kača je seveda tudi tista, ki zapelje Evo v izvirni greh.

- Aleš Stopar, Kiparstvo in kiparski okras celjskih ulic in trgov. Turistično društvo Celje, Celje 1996. Str.13, 18, 93.
- Tine Germ, Simbolika živali. Modrijan, Ljubljana 2006. Str. 72, 73.
- Arthur Charles Fox-Davies, The art of heraldry. Bloomsbury Books, London 1986. Str. 186, 187.
- Sveto pismo stare in nove zaveze. Svetopisemsko društvo Slovenije, Ljubljana 2006. Gen 3, 1 - 5, Gen 3, 14 - 15, Raz 12, 1 - 9.

5.4 PES

Slika 29. Detajl psa sv. Roka z Marijinega znamenja.

Slika 30. Kip sv. Roka na znamenju na Glavnem trgu.

Kip sv. Roka najdemo na Marijinem oz. Kužnem znamenju na Glavnem trgu. Tega svetnika vedno spremlja pes, ponavadi v gobcu drži kos kruha; gre za zgodbo o tem svetniku, ki je v času epidemije kuge pomagal številnim ljudem, ko pa je še sam zbolel, mu ni želel nihče pomagati, le pes mu je nosil hrano in lizal rane. Rok je preživel ter postal zavetnik zoper kugo.

Slika 31. Detajl psa na kipu sv. Roka na pročelju hiše.

Slika 32. Kip sv. Roka na pročelju hiše na Glavnem trgu.

Ta sv. Rok s svojim zvestim psom je le nekaj metrov oddaljen od prejšnjega, saj ga najdemo v niši na pročelju hiše na Glavnem trgu 9. Gre za delo celjskega baročnega kiparja Ferdinanda Galla (ok. 1709 do 1788).

Slika 33. Detajl psa na kipu sv. Roka na hišnem pročelju.

Slika 34. Kip sv. Roka na pročelju hiše na Stanetovi ulici.

Tudi ta kuža spremlja sv. Roka, prav tako kot prejšnji je vzidan v nišo na pročelju hiše, tokrat na Stanetovi ulici 4. V tej hiši je bila dolgo časa priljubljena trgovina Železninar, še prej v lasti družine Rakusch, ki je leta 1810 prenovila hišo poškodovano v požaru 1798.

SIMBOLIKA PSA

Najpomembnejše vloge, ki jih je nekoč opravljal pes, so bile: čuvanje domačega ognjišča, varovanje čred pred volkovi in pomoč pri lovu. Te vloge so ključno zaznamovale simboliko psa kakor tudi njegovo pojavljanje v likovni umetnosti. V antični umetnosti spremlja pastirje, še pogosteje pa je v družbi mitskih lovcev, ki so ljubili lov. Pes je bil v srednjem veku izredno priljubljen, tako da pozitivni pomeni krepko prevladujejo nad negativnimi. Podobno kot v antiki je bil simbol zvestobe in vdanosti gospodarju.

- Aleš Stopar, Kiparstvo in kiparski okras celjskih ulic in trgov. Turistično društvo Celje, Celje 1996. Str. 13, 14, 41.
- Tine Germ, Simbolika živali. Modrijan, Ljubljana 2006. Str. 174 - 178.
- Arthur Charles Fox-Davies, The art of heraldry. Bloomsbury Books, London 1986. Str. 144, 145.

5.5 OREL

Slika 35. Dvoglavi orel na plošči z južnih mestnih vrat.

Hiša, kjer najdemo to ploščo, nosi naslov Slomškov trg 7, sama plošča pa gleda na Savinjsko ulico. Na plošči vidimo dvoglavega orla - simbol Avstrije, oz. svetorimskega cesarja nemške narodnosti. Nad njim se nahaja napis A E I O U (Austria erit in orbi ultima) z letnico 1466, ko je bila vzidana nad Južna oziroma Vodna vrata (podrli 1851). Izdelana je iz večbarvnega kamna.

Slika 36. Detajl orla z grba na Stari grofiji.

Slika 37. Grb na pročelju Stare grofije.

Ponovno je tukaj grb Thurn-Valsassinovih s Stare grofije na Muzejskem trgu. Omenila sva že, da je grb razdeljen na štiri dele; spodnji desni ima upodobljenega polovico orla ob ščitu s križem.

Slika 38. Orel na kipu na glavni pošti.

Slika 39. Kip Ganimeda na stavbi glavne pošte.

Stavba mestne pošte je bila zgrajena leta 1898 v neorenesančnem slogu po načrtih arhitekta Schneiderja. Okrašena je s figurami postavljenimi na vrhu pročelja, ki poosebljajo poštne dejavnosti. Tu najdemo še goloba, ki ga omenjava kasneje. Orel simbolizira Ganimeda, pomočnika najvišjega boga Zeusa, za katerega je prenašal tudi sporočila.

SIMBOLIKA ORLA

V večini starih visokih civilizacij so ga častili kot sveto žival. Posvečen je bil Zeusu, gospodarju neba in vladarju vseh bogov grškega panteona, zaradi česar je bil njegov ugled še večji. Pripisali so mu lastnost, da lahko nemoteno zre v sonce. Rimljani so orla izbrali za državni simbol - neprecenljiva moč rimskega cesarstva in njihove zmage nad svetom. V srednjem veku je orel v krščanstvu simboliziral duhovno moč in oblast. Orel je po mnenju italijanskih humanističnih piscev kot velikodušen vladar, saj okoli njegovega gnezda živijo številni manjši ptiči, ki se hranijo z ostanki. Tako se vidi dobrotljivost "gospodarja".

- Aleš Stopar, Kiparstvo in kiparski okras celjskih ulic in trgov. Turistično društvo Celje, Celje 1996. Str. 30, 34, 37.
- Tine Germ, Simbolika živali. Modrijan, Ljubljana 2006. Str. 148 - 152.
- Arthur Charles Fox-Davies, The art of heraldry. Bloomsbury Books, London 1986. Str. 164 - 172.
- <http://en.wikipedia.org/wiki/Special:Search?search=habsburg+coat+of+arms>

5.6 RIBA

Slika 40. Detajl pošastne ribe na spomeniku Vojna in mir.

Slika 41. Vzhodna stran spomenika Vojna in mir.

Spomenik Vojna in mir na Gledališkem trgu je v ekspresivnem slogu v letih 1954 do 1958 izdelal akademski kipar Jakob Savinšek v sodelovanju z arhitekti Navinškom, Fürstom in Kosom. Bronaste figure predstavljajo na eni strani spomenika vojno ter na drugi mir. Pošastno ribo, ki požira ljudi, najdemo na strani miru, ki ni tako pravljičen čas, kot bi se nam zdelo na prvi pogled. Ta spomenik srečamo še enkrat v tej nalogi.

Slika 42. Deček z ribo pred Westnovo vilo na Mariborski cesti.

V drugi polovici 19. stoletja so Celje začeli obdajati s številnimi vilami premožnih meščanov. Ena izmed njih je bila tudi Westnova vila. Pred vhodom si

je lastnik tovarne omislil štiri bronaste plastike dečkov in deklic, ki se poigravajo z živalmi. Izdelek je iz neznane livarne.

SIMBOLIKA RIBE

V simboliki evropske umetnosti se riba pojavlja od pozne antike dalje kot simbol Kristusa. Grška beseda za ribo je kratica Kristusovega imena, zato so njen simbol kot skrivni znak razpoznavanja v času rimskega preganjanja uporabljali prvi kristjani. Pojavlja se tudi v stari zavezi Sv. pisma kot velika riba, ki je požrla preroka Jona.

- Aleš Stopar, Kiparstvo in kiparski okras celjskih ulic in trgov. Turistično društvo Celje, Celje 1996. Str. 8, 62.
- Arthur Charles Fox-Davies, The art of heraldry. Bloomsbury Books, London 1986. Str. 183 - 185.

5.7 GOLOB

Slika 43. Detajl goloba na plošči na Vodnem stolpu.

Slika 44. Rimski nagrobnik vzidan v Vodni stolp.

Spet se srečamo z rimskim nagrobnikom, vzidanim v Vodni stolp, kjer sva našla že delfine.

Nasproti si stoječa goloba obdajata lik s človeško podobo v timpanonu nagrobnika

Slika 45. Golob na kipu na glavni pošti.

Slika 46. Figura z golobom na stavbi glavne pošte.

Tako kot orla na slikah 14, 15, tudi tega goloba najdemo na stavbi glavne pošte v Celju. Golob je od vseh živali še najpogostejši oz. vsakdanji simbol poštne dejavnosti, saj ga ljudje zaradi njegovih izjemnih spominskih in letalskih sposobnosti že od nekdaj uporabljamo za prenašanje sporočil na velike razdalje (golob pismonoša).

SIMBOLIKA GOLOBA

V antiki je bil golob posvečen boginji ljubezni, grški Afroditi oz. rimski Veneri. Goloba oz. golobico kot ptico ljubezni pozna tudi judovsko-krščanska tradicija: v Visoki pesmi zaročenca drug drugega primerjata z golobom in golobico. Pojasnjevalci Biblije so Visoko pesem razlagali v alegoričnem duhu, ki v zaročenki vidi krščansko dušo in v zaročencu Jezusa Kristusa, zato ne preseneča, da je golob v takšni razlagi simbol duhovne ljubezni. To je eden od temeljnih pomenov goloba v krščanski ikonografiji, kjer so ob tem posebej izpostavljene vsebine ljubezenske predanosti, nedolžnosti in neomadeževanosti. Golob je hkrati simbol čistosti, zvestobe, skromnosti, ponižnosti, preudarnosti in zmernosti. To lastnost naj bi golobi razkrivali s svojim videzom ali obnašanjem. Golobji par naj bi si bil vse življenje zvest, in če eden od njiju umre, si drugi ne poišče novega, temveč ostane do konca življenja sam ali celo umre od žalosti.

- Aleš Stopar, Kiparstvo in kiparski okras celjskih ulic in trgov. Turistično društvo Celje, Celje 1996. Str. 27, 30.
- Tine Germ, Simbolika živali. Modrijan, Ljubljana 2006. Str. 48 - 50.
- Arthur Charles Fox-Davies, The art of heraldry. Bloomsbury Books, London 1986. Str. 176, 177.

5.8 KONJ

Slika 47. Detajl konja na cerkvi sv. Danijela.

Slika 48. Nagrobnik z grbom s konjem na cerkvi sv. Danijela.

Na srednjeveškem nagrobniku vzidanem v steno cerkve sv. Danijela, kjer smo že spoznali ščit z levjo šapo, najdemo na levi spodnji strani tudi ščit s konjem. Videti je, kot da bi ravnokar skočil iz vode, saj zadnjih nog ne opazimo.

Slika 49. Konj na spomeniku Vojna in mir.

Slika 50. Zahodna stran spomenika Vojna in mir.

Konjsko figuro najdemo na "vojni" strani spomenika Vojna in mir. Najbrž zato, ker so bili konji od nekdanj spremljevalci vojakov na bojnem polju, veliko jih je na bojiščih tudi pomrlo. Vse od udomačitve pred 5000 leti pa do mehanizacije 20. stoletja, so bili konji neločljivi del človeških spopadov.

SIMBOLIKA KONJA

Malokatera žival ima tako raznolik pomen kot konj. V stari Grčiji je bil konj sveta žival Pozejdona, ki naj bi z udarcem trizoba ob skalo ustvaril prvega konjiča. V Pozejdonov voz naj bi bili vpreženi konji, ki naj bi s hitrostjo vetra "vozili" Pozejdona čez morje. Krščanska ikonografija konja je bolj kot pri drugih živalih zaznamovana s posvetno simboliko. Konj ni samo zvest tovariš, temveč naj bi bil naravnost neločljiv od gospodarja.

- Aleš Stopar, Kiparstvo in kiparski okras celjskih ulic in trgov. Turistično društvo Celje, Celje 1996. Str. 8, 33.
- Tine Germ, Simbolika živali. Modrijan, Ljubljana 2006. Str. 85 - 91.
- Arthur Charles Fox-Davies, The art of heraldry. Bloomsbury Books, London 1986. Str. 141 - 144.

5.9 ZMAJ

Slika 51. Zmaj ob kipu sv. Jurija.

Slika 52. Kip sv. Jurija na hiši na Stanetovi ulici.

Na pročelju Rakuscheve hiše na Stanetovi 4, kjer smo spoznali že psa sv. Roka, najdemo v sosednjo nišo vzidan kip še enega svetnika. Gre za sv. Jurija, junaka, ki je ubil zmaja in rešil človeštvo.

Slika 53. Zmajski zaključek žleba na Stari grofiji.

Slika 54. Zmajeva glava na Stari grofiji.

Z zelo atraktivnimi zmajevimi glavami so okrašeni zaključki žlebov na stavbi Stare grofije – Pokrajinskega muzeja Celje. Ker je kovina oksidirala, so dobili prekrasno zeleno barvo, tako primerno za zmaje. Tudi v tem primeru ne gre za "okamenelo" favno, saj so zmaji kovinski.

SIMBOLIKA ZMAJA

Zmaji so med vsemi bajeslovnimi zvermi najbolj znana in domača pravljica bitja. Najdemo jih v vseh svetovnih kulturah; znani so bili že v najzgodnejših civilizacijah. Njihov videz in simbolika sta različna, imata različne pomene. V evropski kulturi ima status zveri in pošasti, na Japonskem in Kitajskem pa ima status prinašalca blaginje in sreče. Pojavlja se v več zgodbah. Zgodba o vojaškem svetniku in kraljični namreč vsebuje klasične elemente viteške romance. Motiv zmaja, ki ga sv. Jurij ne ubije, ampak ga na povodcu pripelje med meščane, ki potem sprejmejo krščansko vero, Cerkev pozdravi. V kiparskem okrasju romanskih in gotških katedral zmaji skupaj z drugimi pošastmi ponazarjajo premagane demone in zle sile.

- Aleš Stopar, Kiparstvo in kiparski okras celjskih ulic in trgov. Turistično društvo Celje, Celje 1996. Str. 41.
- Tine Germ, Simbolika živali. Modrijan, Ljubljana 2006. Str. 225 - 229.
- Arthur Charles Fox-Davies, The art of heraldry. Bloomsbury Books, London 1986. Str. 160, 161.

5.10 GRIFON ali GRIF

Slika 55. Grifon na rimski plošči na cerkvi sv. Danijela.

Slika 56. Rimska spolija na cerkvi sv. Danijela.

Rimska plošča, kjer sva našla že delfina, vzidana v steno cerkve sv. Danijela, prikazuje tudi grifona. Relief je čudovito izdelan in je najbrž tudi najlepša fotografija v tej raziskovalni nalogi. Ta grifon ima glavo manj podobno levji, prej gre za panterja ali kakšno drugo mačko. Tudi rep je nenavaden, ribji ali delfinov.

Slika 57. Grifon z nagrobnika na cerkvi sv. Danijela.

Slika 58. Srednjeveški nagrobnik z grifoni na cerkvi sv. Danijela.

Na isti strani iste cerkve najdemo tudi srednjeveški nagrobnik z vrezanim grbom, ki ga obdajata dva grifona. Gre bolj za risbo v kamnu kot za pravi relief, zato je že težko razpoznaven.

SIMBOLIKA GRIFONA

Grif ali grifon je bajeslovno bitje, ki spominja na mešanca med levom in orlom. Zaradi združitve z dvema kraljevskima živalma simbolizira vladarsko moč, dostojanstvo, plemenitost, pogum in neustrašnost. Izvira iz stare sumerske civilizacije in ga srečamo tudi v egipčanski umetnosti. Njegova podoba se iz stoletja v stoletje spreminja, vendar so najpomembnejše različice nastale v grško-rimskem kulturnem krogu. V njem prevladuje več levje podobe. V likovni umetnosti stare Grčije najdemo grifone že v 8. stoletju pr.n.št., vendar o njih spregovori šele Herodot. Pravi, da so na skrajnem severu mitske dežele čuvali neizmerne zaklade zlata. Trezna različica ene izmed zgodb o grifonih je ta, da grifi ne bdijo ljubosumno nad svojimi zakladi, saj nimajo od zlata nobene koristi. Uporabljajo ga za gradnjo gnezd, vendar iskalcev zlata ne preganjajo, ker bi jim ne privoščili dragocenosti, temveč zato, ker se bojijo za mladiče, ki bivajo v gnezdih. Drugače so grifi veljali za Apolonove svete živali, zato so včasih vpreženi v sončevo štirivprego. V pozni antiki so se grifoni uveljavljali v vlogi psihopompov, to je voditeljev duš v onostranstvo. Grifon je omenjen v Svetem pismu, torej naj bi bil v srednjem veku to dokaz, da so res obstajali. Priljubljenost grifonov je narasla v obdobju romantike, danes pa jih srečamo kot zaščitni znak društev, na trgovskih združenjih in na bankah. Pri zadnjih je grif še posebej na mestu, saj je v evropsko zgodovino vstopil prav kot buden čuvaj zakladov.

- Aleš Stopar, Kiparstvo in kiparski okras celjskih ulic in trgov. Turistično društvo Celje, Celje 1996. Str. 33.
- Tine Germ, Simbolika živali. Modrijan, Ljubljana 2006. Str. 52 - 56.
- Arthur Charles Fox-Davies, The art of heraldry. Bloomsbury Books, London 1986. Str. 158 - 160.

5.11 ZAJEC

Slika 59. Detajl zajca s plošče na cerkvi sv. Maksimilijana.

Slika 60. Rimski nagrobnik na cerkvi sv. Maksimilijana.

V južno steno cerkve sv. Maksimilijana je vzidana zelo zanimiva rimska plošča, izdelana iz pohorskega belega marmorja, ki naj bi bil glavni material rimske Celeie v času njene "zlate dobe".

Plošča prikazuje boj živali in naj bi tako ponazarjala boj med življenjem in smrtjo. Večine živali nisva uspela prepoznati, najlepše ohranjen pa je ta čudoviti zajec. Morda so druge živali psi na lovu, lahko je tudi kakšen predstavnik srnjadi.

SIMBOLIKA ZAJCA

Danes je zajec predvsem prispodoba bojazljivosti in strahopetnosti. Njegovi dobri lastnosti sta urnost in dober sluh. V antiki so največ pozornosti posvečali hitremu razmnoževanju in nenavadni plodnosti zajcev oz. kuncev. V svetu simbolike sta se zajec in kunec zbližala, tako da večina piscev med njima ne dela razlik. Zajci so tudi simbol preroda in pomladnega prebujanja, v glavnem ga povezujemo z Veliko nočjo, praznikom vstajenja. Veljali so za simbol budnosti, opreznosti in previdnosti, kar je razumljivo zaradi številnih sovražnikov. Njegova dobra lastnost je, da v spanju ne zatiska oči, saj ves čas opreza za sovražniki.

- Aleš Stopar, Kiparstvo in kiparski okras celjskih ulic in trgov. Turistično društvo Celje, Celje 1996. Str. 61.
- Tine Germ, Simbolika živali. Modrijan, Ljubljana 2006. Str. 221 - 224.
- Arthur Charles Fox-Davies, The art of heraldry. Bloomsbury Books, London 1986. Str. 152, 153.

5.12 GOS

Slika 61. Deček z gosjo pred Westnovo vilo na Mariborski cesti.

Westnovo vilo na Mariborski cesti obdajajo štiri otroške figure, ki se igrajo z živalmi. Tiste z ribo smo že spoznali, tukaj pa najdemo tudi gos.

SIMBOLIKA GOSI

Gos se pojavi v dveh znanih legendah. Prva govori o tem, kako so rešile Rim, ko so ga hoteli osvojiti barbari. Svete gosi so začele na ves glas gagati ter tako kot naravni alarmni sistem opozorile mestno stražo na napadalce, ki so se želeli tiho priplaziti. Druga zgodba je iz legende o sv. Martinu. Ko so ga hoteli razglasiti za škofa, česar on kot skromen človek ni želel, se je skril med gosi, te pa so ga izdale s svojim gaganjem. Za kazen jih zdaj vsako leto jemo za Martinovo.

- Aleš Stopar, Kiparstvo in kiparski okras celjskih ulic in trgov. Turistično društvo Celje, Celje 1996. Str. 62.
- Arthur Charles Fox-Davies, The art of heraldry. Bloomsbury Books, London 1986. Str. 178, 179.

5.13 KOZOROG

Slika 62. Detajl kozoroga s cerkve sv. Danijela.

Slika 63. Srednjeveški nagrobnik s cerkve sv. Danijela.

V severni steni cerkve sv. Danijela je vzidan tudi poznogotski nagrobnik sester Neuburger iz leta 1516. Na spodnji strani nagrobnika se nahajajo trije ščiti, enega od njih pa krasi lik kozoroga.

SIMBOLIKA KOZOROGA

O kozorogu kot o simbolnem bitju največkrat govorimo v zvezi s horoskopom, saj je eden od zodiakalnih znamenj ter ozvezdje na nebu. Vlada mu Saturn. V grški mitologiji ga lahko povežemo z bogom narave in pastirstva Panom ter njegovimi spremljevalci satiri, ki imajo vsi določene dele telesa kozje (npr. parklje, rep, glavo z rožički ...). V krščanstvu kozel v glavnem predstavlja Satana, ki ga upodabljajo s kozjimi rogovi in kopiti, včasih s celo kozorogovo glavo.

- Aleš Stopar, Kiparstvo in kiparski okras celjskih ulic in trgov. Turistično društvo Celje, Celje 1996. Str. 33.
- Arthur Charles Fox-Davies, The art of heraldry. Bloomsbury Books, London 1986.
- Pavel Kunaver, Pravljica in resnica o zvezdah. Mladinska knjiga, Ljubljana 1981. Str. 149, 150.

5.14 BIK

Slika 64. Detajl bika s cerkve sv. Danijela.

Slika 65. Gotski nagrobnik s cerkve sv. Danijela.

Tudi tega bika, kot številne druge živali predstavljene v tej nalogi, najdemo na severni strani cerkve sv. Danijela. Tokrat gre za desnega od dveh ščitov, ki ju drži angel na nagrobniku Hohenwartherjeve žene Suzane iz leta 1686.

SIMBOLIKA BIKA

V grški mitologiji je posvečen bogu Zevsu, ki se je spremenil v belega bika. V astrološki tradiciji je bil posvečen Afroditi oz. Veneri. Za Rimljane je bil bik ena od bolj cenjenih daritvenih živali. Bil je ena od najsvetejših živali starih Egipčanov (Apis), ki so ga ob smrti mumificirali. Pojavi se tudi v imenu konja Aleksandra Velikega - Bukefal ("bikova glava"). Je tudi žival v zahodnem horoskopu ter eno od ozvezdij. Bika, ki so ga v antičnem svetu marsikje po božje častili, je krščanstvo odrinilo na rob in ima v srednjeveški ikonografiji precej skromno mesto.

- Aleš Stopar, Kiparstvo in kiparski okras celjskih ulic in trgov. Turistično društvo Celje, Celje 1996. Str. 33.
- Tine Germ, Simbolika živali. Modrijan, Ljubljana 2006. Str. 26 - 29.
- Arthur Charles Fox-Davies, The art of heraldry. Bloomsbury Books, London 1986. Str. 145 - 147.

6. ZAKLJUČEK

Sledi pregled ustreznosti na začetku naloge zastavljenih hipotez:

1. Vse upodobitve živalskih likov v okrasju mestnih ulic bova našla le v mestnem središču.

Hipoteza je ovržena, saj sva dve živali našla izven mestnega središča. Kot mestno središče sva smatrala prostor med Savinjo na jugu, savinjsko železniško progo na severu, osrednjo železniško progo na vzhodu ter križiščem Ljubljanske in Gregorčičeve na zahodu.

2. Upodobljenih bo več resničnih živali kot fantazijskih.

Hipoteza je potrjena, ker je 90 % resničnih živali, fantazijska sta le zmaj in grifon.

3. Največ upodobitev živali bo iz rimskega obdobja.

Hipoteza je ovržena, saj je le četrtnina upodobitev rimskih. Največ jih je iz srednjega veka in baroka.

4. Med okrasjem bo več kipov kot reliefov.

Hipoteza je ovržena, ker je dobrih 40 % kipov in slabih 60 % reliefov.

5. Več kiparskega okrasja bo na javnih spomenikih oziroma na javnih stavbah (tudi če so bile izvorno narejene za zasebne namene npr. nagrobnik na cerkvi) kot na zasebnih stavbah..

Hipoteza je potrjena, ker je prvih več kot 70 %.

6. Več živalskih likov bova našla na posvetnih stavbah kot na cerkvah.

Hipoteza je potrjena, ker sva našla slabi dve tretjini živalskih upodobitev na posvetnih stavbah, tretjino na cerkvah, preostanek pa najdemo v obliki samostojen verskih znamenj. Cerkev sv. Danijela je v Celju največji vir živalskih upodobitev, saj sva na njenem pročelju našla kar sedem različnih živali (več kot petino vseh).

Vsega skupaj sva v svoji raziskavi našla: 14 živalskih vrst, 36 posameznih živali, in sicer 7 levov, 5 delfinov, 4 kače, 3 pse, 3 orle, 2 ribi, 2 konja, 2 goloba, 2 grifona, 2 zmaja ter po enega zajca, kozoroga, bika ter eno gos.

Stvaritve segajo po svojem izvoru v umetnostna obdobja od antike do 20. stoletja. Približno četrtna je rimskih, v 20. stoletje pa sodita le dve; skoraj polovica je srednjeveških in baročnih, četrtna pa jih je iz 19. stoletja.

Najina začetna pričakovanja, ki sva jih ubesedila v obliki hipotez, so se polovično uresničila, saj sva jih pol potrdila, pol pa ovrgla. Izmed vseh hipotez so naju najbolj presenetili rezultati tretje, saj sva resnično pričakovala, da bo antična umetnost nudila največ živalskih likov. Namen najine naloge je bil odkriti "okamenelo" favno našega mesta. Resda je velika večina tovrstnega okrasja mestnih ulic izdelanih iz kamna in podobnih materialov, dve pa sta malo manj "okameneli", saj je ena lesena, druga pa kovinska.

Količina in zgodovinski razpon okrasitve mesta naju nista razočarala: našla sva veliko kipov in reliefov, na katere je lahko Celje ponosno, tako tistih z živalskimi upodobitvami kot ostalih; to okrasje pa nam lahko prikaže celoten umetnostno-zgodovinski razvoj mesta, saj sva našla upodobitve iz prav vseh zgodovinskih obdobj.

V samo ugotavljanje, koliko živalskih upodobitev je verskega značaja (in zagotovo jih je največ), se raje nisva spuščala, saj je simbolika živali zelo zapletena, sploh če pogledamo njihove antične, mitološke pomene. Kot primer naj navedeva orla na stavbi glavne pošte: sam kip najdemo na stavbi javnega in posvetnega značaja, simbol orla kot sla grškega boga Zeusa pa sodi v sfero religije starih Grkov.

Tema najine raziskovalne naloge je zelo obširna in zagotovo nisva zajela vseh njenih vidikov. Osredotočila sva se na področji umetnostne zgodovine in simbolike. Na zadevo bi se dalo gledati tudi iz zornega kota urbanističnega razvoja, grboslovja oz. heraldike, zgodovine celjskih plemiških in meščanskih rodbin kot tudi s stališča biologije. Ker nama je bilo že na začetku jasno, da vsega tega ne bi zmogla, pa tudi naloga bi bila preobširna, sva naredila selekcijo in se odločila, česa ne bova naredila. Tako so ostale odprte možnosti, da iz te raziskovalne naloge poženejo še nove - morda bova med njihovimi avtorji celo midva ali pa kdo drug.

Zdaj, ko sva z delom gotova, lahko premisliva še o svojih občutkih ob raziskovalnem delu.

Najtežje od vsega je bilo pridobivanje podatkov po telefonu oz. dogovarjanje za sestanke z ustreznimi institucijami. Zelo prijetno se je bilo sprehajati po mestu, odkrivati njegove zaklade in jih fotografirati. Morda je bilo malce dolgočasno, ko sva se bližala koncu pisanja naloge in naju je posedanje za računalnikom že krepko utrudilo.

Zanimivo je bilo odkrivati nove stvari, za katere nisva vedela, da v Celju sploh obstajajo. To je najina prva izkušnja s tovrstnim delom, ki naju je tako navdušila, da bova tudi v prihodnje mlada raziskovalca.

7. SEZNAM SLIK

Vse fotografije sva posnela avtorja te naloge, in sicer z digitalnim fotoaparatom Hewlett-Packard Photosmart 945, 5 MIO pix, 8-kratni optični zoom.

Fotografije številka 2, 10, 11, 17, 18, 19, 20, 38, 39, 45, 46, 59 in 60 sva posnela 7.2.2008 v dopoldanskih urah, vse ostale pa 12.10.2008 popoldne.

- Slika 1. Rimski lev na vhodu v župnišče.
- Slika 2. Levja šapa na srednjeveškem nagrobniku.
- Slika 3. Celoten nagrobnik z levjo šapo na desni strani.
- Slika 4. Poznobaročni lev na hišnem vogalu.
- Slika 5. Detajl z grba na pročelju Stare grofije.
- Slika 6. Grb na pročelju stare grofije.
- Slika 66. Detajl štukature na Stanetovi ulici.
- Slika 8. Štukatura na Stanetovi ulici.
- Slika 9. Štukatura na Muzejskem trgu.
- Slika 10. Detajl na vratih Marijine cerkve.
- Slika 11. Glavna vrata v Marijino cerkev.
- Slika 12. Detajl s plošče na Vodnem stolpu.
- Slika 13. Rimski nagrobnik na Vodnem stolpu.
- Slika 14. Detajl rimske spolije na cerkvi sv. Danijela.
- Slika 15. Rimska spolija na cerkvi sv. Danijela.
- Slika 16. Rimski spomenik pri Leonardu.
- Slika 17. Detajl s plošče na cerkvi sv. Maksimilijana.
- Slika 18. Rimski nagrobnik na cerkvi sv. Maksimilijana.
- Slika 19. Delfina na plošči na cerkvi sv. Maksimilijana.
- Slika 20. Rimska plošča na cerkvi sv. Maksimilijana.
- Slika 21. Detajl kače na Marijinem znamenju.
- Slika 22. Marijino znamenje na Glavnem trgu.
- Slika 23. Detajl kače na Eskulapovem medaljonu.
- Slika 24. Eskulapov medaljon na vogalu Prešernove ulice.
- Slika 25. Detajl kače s Higijinega medaljona.
- Slika 26. Higijin medaljon na vogalu Prešernove ulice.
- Slika 27. Detajl z znamenja na Vrunčevi ulici.
- Slika 28. Marijino znamenje na Vrunčevi ulici.
- Slika 29. Detajl psa sv. Roka z Marijinega znamenja.
- Slika 30. Kip sv. Roka na znamenju na Glavnem trgu
- Slika 31. Detajl psa na kipu sv. Roka na pročelju hiše.
- Slika 32. Kip sv. Roka na pročelju hiše na Glavnem trgu
- Slika 33. Detajl psa na kipu sv. Roka na hišnem pročelju.
- Slika 34. Kip sv. Roka na pročelju hiše na Stanetovi ulici.

- Slika 35. Dvoglavi orel na plošči z južnih mestnih vrat.
- Slika 36. Detajl orla z grba na Stari grofiji.
- Slika 37. Grb na pročelju Stare grofije.
- Slika 38. Orel na kipu na glavni pošti.
- Slika 39. Kip Ganimeda na stavbi glavne pošte.
- Slika 40. Detajl pošastne ribe na spomeniku Vojna in mir.
- Slika 41. Vzhodna stran spomenika Vojna in mir.
- Slika 42. Deček z ribo pred Westnovo vilo na Mariborski cesti.
- Slika 43. Detajl goloba na plošči na Vodnem stolpu.
- Slika 44. Rimski nagrobnik vzidan v Vodni stolp.
- Slika 45. Golob na kipu na glavni pošti.
- Slika 46. Figura z golobom na stavbi glavne pošte.
- Slika 47. Detajl konja na cerkvi sv. Danijela.
- Slika 48. Nagrobnik z grbom s konjem na cerkvi sv. Danijela.
- Slika 49. Konj na spomeniku Vojna in mir.
- Slika 50. Zahodna stran spomenika Vojna in mir.
- Slika 51. Zmaj ob kipu sv. Jurija.
- Slika 52. Kip sv. Jurija na hiši na Stanetovi ulici.
- Slika 53. Zmajski zaključek žleba na Stari grofiji.
- Slika 54. Zmajeve glava na Stari grofiji.
- Slika 55. Grifon na rimski plošči na cerkvi sv. Danijela.
- Slika 56. Rimska spolija na cerkvi sv. Danijela.
- Slika 57. Grifon z nagrobnika na cerkvi sv. Danijela.
- Slika 58. Srednjeveški nagrobnik z grifoni na cerkvi sv. Danijela.
- Slika 59. Detajl zajca s plošče na cerkvi sv. Maksimilijana.
- Slika 60. Rimski nagrobnik na cerkvi sv. Maksimilijana.
- Slika 61. Deček z gosjo pred Westnovo vilo na Mariborski cesti.
- Slika 62. Detajl kozoroga s cerkve sv. Danijela.
- Slika 63. Srednjeveški nagrobnik s cerkve sv. Danijela.
- Slika 64. Detajl bika s cerkve sv. Danijela.
- Slika 65. Gotski nagrobnik s cerkve sv. Danijela.

8. VIRI IN LITERATURA

Literaturo sva razvrstila po pomembnosti za najino delo, torej najprej tisto, ki sva ga uporabljala največ, nato sledijo ostala, ne pa po abecednem redu avtorjev.

- Aleš Stopar, Kiparstvo in kiparski okras celjskih ulic in trgov. Turistično društvo Celje, Celje 1996.
- Tine Germ, Simbolika živali. Modrijan, Ljubljana 2006.
- Arthur Charles Fox-Davies, The art of heraldry. Bloomsbury Books, London 1986.
- Sveto pismo stare in nove zaveze. Svetopisemsko društvo Slovenije, Ljubljana 2006.
- Richard Cavendish, Trevor O. Ling (urednika), Mitologija. Mladinska knjiga, Ljubljana 1988.
- Pavel Kunaver, Pravljica in resnica o zvezdah. Mladinska knjiga, Ljubljana 1981.
- <http://en.wikipedia.org/wiki/Special:Search?search=habsburg+coat+of+arms>
- <http://en.wikipedia.org/wiki/Special:Search?search=animals+in+art>